

Divizní generál in memoriam Otakar ZAHÁLKA

* 30. září 1891 Brajnerov

† 21. června 1942 Brno

Dne 20. října 1946 byla ve Vojenské Akademii v Hranicích, v sále nad hlavním vchodem velitelské budovy, otevřena „Zahálkova pamětní síň“. Při této příležitosti byl vdově po generálovi předán Československý válečný kříž z roku 1939 a o pět dní později bylo ve věstníku ministerstva národní obrany uveřejněno povýšení brigádního generála Otakara Zahálky in memoriam do hodnosti divizního generála. Ve Zlíně pak ještě byla odhalena pamětní deska na budově internátu, kde generál pracoval za německé okupace a v denním tisku se ještě občas připomenula jeho odbojová činnost za druhé světové války. Avšak jen do roku 1948, neboť pro komunistický režim byl a zůstal jen „horlivým služebníkem kapitalismu...“

Vyrůstal jako jediný syn Františka a Aloisie Zahálkových. Otec krátce po narození syna přijal místo správce na velkostatku ve Vykleticích u Pacova. Na tamní obecné škole Otakar Zahálka získal vzdělání, které si dále rozšířil studiem na gymnáziu v Rokycanech a Pelhřimově. Když úspěšně absolvoval Učitelství ústav v Soběslavi, působil jako zatímní učitel na obecných školách v Dolní Cerkvi, Holicích a v Rosicích. Všude se s nevšedním zápalem podílel na kulturním životě jako varhaník, divadelní ochotník a v roce 1912 pak začal soukromě studovat pražskou konzervatoř. Ovšem sen o vyučování hudby na českých školách přerušila první světová válka.

Během mobilizace nastoupil vojenskou službu v rakousko-uherské armádě i Otakar Zahálka, a to u 12. zeměbranceckého pluku v Čáslavi. Jako jednoroční

dobrovolník odjel 15. března 1915 na ruskou frontu v Karpatech, kde za vídeňského císaře bojoval pouhých deset dnů, neboť už 29. března se propíjil společně se svým kamarádem u slovenského Zborova do ruského zajetí. Následovalo dlouhé putování do zajateckého tábora do Kirsanova, odkud se později dostal do Bobrova ve Voroněžské oblasti. I tam Zahálka působil s taktovkou v ruce i jako houslový a violoncelový interpret.

Začátkem roku 1916 prodělal základní výcvik u náhradní rotý 1. československého střeleckého pluku „Mistra Jana Husi“ a následně i důstojnický kurz v Borispole. Dnem 8. června 1917 byl Zahálka jmenován praporčíkem a současně ustanoven velitelem telegrafní čety u vznikajícího 6. československého střeleckého pluku „Hanáckého“. Velmi brzy mu ovšem přibýly i povinnosti druhého pobočníka velitele pluku. Funkci náčelníka spojení československého armádního sboru převzal v březnu 1918, v říjnu poručík Zahálka obstarával spojení vrchního velitele západní fronty na Sibiři a po jeho likvidaci se stal náčelníkem spojení Československého vojska na Rusi.

Mezitím se sice v Kyjevě stačil oženit, ale překotný vývoj událostí na Ukrajině novomanžele rozdělil. Z Vladivostoku kapitán Zahálka odplul na lodi Sheridan a 23. dubna 1920 se vrátil do vlasti. Během dovolené navštívil nemocného otce a prostřednictvím Mezinárodního Červeného kříže i svých známých začal intenzivně pátrat po manželce. Teprve koncem roku se od jedné rodiny dověděl, že po nešťastném pádu na náledí zemřela, zatímco o jejich dvouletého syna pečuje jedna stará žena. . .

Československá vláda Zahálku vyslala jako civilního kurýra do Moskvy (přerušil proto studium na škole generálního štábu), aby ve špinavé nádražní budově převzal placíčko Juraje. Cesta zpět byla neméně nebezpečná a vyčerpávající.

Jiří Zahálka zahynul v červenci 1944 při spojeneckém náletu, když jako totálně nasazený pracoval v Rakousku.

Stábní kapitán Zahálka v roce 1922 úspěšně dokončil studium na Vysoké škole válečné v Praze a jako major generálního štábu byl ustanoven přednostou operačního oddělení štábu 5. divize v Českých Budějovicích. Po roce přešel do Opavy, kde zastával funkci náčelníka štábu 8. divize. Zde se také podruhé oženil. Jeho velitel Seits, mu po tříleté službě vyslovil pochvalné uznání, ve kterém zdůraznil, že „*uplatnil všestranně své vědomosti a nevšední schopnosti vojenské, ale i svojí píli, svědomitost, vytříbeným taktem, skromnou a hlubokou povahou získal si úctu a lásku nadřízených i podřízených*“.

Od července 1927 podplukovník Zahálka pracoval jako náčelník štábu generálního inspektora československé branné moci, od října 1931 velel 1. pěšímu pluku „Mistra Jana Husi“ v Českých Budějovicích a po absolvování kurzu pro vyšší velitele odešel koncem února 1934 do Hranic na Vojenskou akademii. Dne 31. července byl ustanoven jejím velitelem. Za dobu jeho působení opustilo její brány pět morálně, fyzicky i odborně výtečně připravených důstojnických ročníků - celkem 2062 poručíků všech zbraní. Velení československé armády si nepochybně uvědomovalo Zahálkův přínos a význam při výchově nových důstojníků, neboť náčelník hlavního štábu armádní generál Ludvík Krejčí se o něm vyjádřil následovně: „*. . . skvělý pedagog . . . Nebyl dosud pověřen velitelstvím divize, protože*

nebylo za něho náhrady. Byl tímto poškozen, a proto je spravedlivé vzít na něho v budoucnosti zřetel“.

O porozumění brigádního generála Zahálky (od roku 1935) pro věcné řešení problémů, o jeho názorech a přesvědčení snad dostatečně vypovídá projev, který pronesl k posledním vyřazeným poručíkům 14. srpna 1938:

„Nezklamte nikdy ani svých rodičů, ani nás, vašich velitelů, ani armádu, ani národu. Vaši otcové vám dnes s pohnutím tisknou ruku a maminky vám žehnají na další cestu tvrdým, ale čestným a krásným vojenským životem. Zůstaňte věrní zásadám, které vám vštěpovaly. Nikdy ve shonu života nezapomínejte na matky, které se snažily vdechovat svým synům ohlas svých duší a srdcí, které vám daly základ k další existenci. Vzpomínka na maminku a na rodiče posiluje, povznáší a chrání ve chvílích přechodné slabosti. Vaši ložští kamarádi byli jmenováni v roce 20. výročí bitvy u Zborova. Vy opouštíte akademii ve 20. výročí bitvy bachmačské, v roce, v němž naše republika naplní dvacet let svého trvání. Od svého zrození republika vzkvétala a sílila, za prozíravého vedení obou našich prezidentů, houževnatou a cílevědomou prací svého lidu. Minulost tedy byla slavná a krásná. Dnes po dvaceti letech prožíváme však znovu velmi vážné chvíle, které vyžadují největšího vypětí sil od vojáků i občanů. Většina z vás je stejného stáří jako naše republika. Rodili jste se zároveň s ní, rostli a dospívali jste na půdě samostatného československého státu. Jste synové těch, kteří bojovali a pracovali pro osvobození za hranicemi i doma, a proto musíte mít všechny vlastnosti potřebné k tomu, abyste jejich odkaz mohli dále rozvíjet. Republika, páni poručíci, na vás spoléhá, občanstvo vám věří. Ponesete v sobě nesmírnou odpovědnost vůči státu a národu. Poradte se ještě před přísahou se svým svědomím. Nechť je vaše přísaha čistá, svatá, silná a věčná! Důstojník a velitel nikdy neklesá, nikdy nepodléhá náladě, je silný a nezlomný svou vůlí, svým klidem a rozvahou. Zůstává velitelem, a je pevným vedoucím svých podřízených až do smrti. Chci věřit, že vám nebude zatěžko porozumět mentalitě našeho vojáka a využít všech jeho dobrých vlastností ve prospěch věci. Vždyť sami pocházíte ze všech vrstev národa. Máte srdce krásného člověka, udatného vojáka a věrného kamaráda. Ať v něm není malichernosti, závisti, mstivosti a lži! Budte přímí a upřímní v jednání, nevolte ve svůj prospěch nerovných a klikatých cest. Vryjte si do svých srdcí, že důstojník žije a umírá za ideály. Nemá-li je, nestačí na své poslání. Především povinnost a potom teprve zábava. Napřed služba - potom rodina. Páni poručíci, upřímně vám přeji šťastnou cestu vašim vojenským životem, šťastnou a úspěšnou pro vás, pro armádu, pro republiku. Dělejte čest svým rodičům, čest vojenské akademii a armádě. Milí naši hoši, Na zdar!“

Během mobilizace generál Zahálka velel 8. divizi a podle slov zemského vojenského velitele diviziálního generála Vojtěcha Luži projevil v této funkci „značnou rozhodnost, iniciativu i obezřetnost“. Po přijetí mnichovského diktátu Zahálka pracoval jako předseda delimitační komise pro vytyčení nové státní hranice okleštěné Československé republiky. Do Hranic se potom vrátil v podstatě jen proto, aby podle rozkazu předal objekty akademie německému okupačnímu veliteli. V kronice akademie se dochoval záznam napsaný na Bílou sobotu 8. dubna 1939, pevnou rukou generála Zahálky:

„S radostí a hrdostí jsme sledovali růst a rozkvět naší akademie a rok po roce rostly naše naděje, že důstojnický sbor, který náš ústav vychovává, bude pýchou armády a národa. Vzdávám i na tomto místě svůj poslední velitelský dík skvělým svým důstojníkům a rotmistrům, vychovatelům důstojnického dorostu. Kolik lásky, sebezapření, obětavosti rozdali tiito drobní a celkem neznámí pracovníci, kteří opravdu milovali republiku a její armádu. Patří jim vděčnost a nehynoucí má vzpomínka právě tak, jako těm neúnavným zlatým chlapcům, kteří tu byli vychováváni k nezištné službě pro vlast. Rozcházíme-li se v bolesti nad ztrátou toho, co bylo naší láskou a naším životem, zůstává v nás nezlomná hrdost a čisté svědomí, že jsme byli věrnými a poctivými služebníky svého státu. A tu hrdost československého důstojníka ponese me až do hrobů! Loučíme se navždy? Věřím, že nikoliv. I já věřím ve vzkříšení, jak to vyjádřil pisatel této kroniky. Láska k vlasti, obětavost, nezdolnost a síla v našem národě zůstávají a trvá i víra v lepší budoucnost. Naš národ, tolikrát těžce zkoušený, se opět dočká lepších dob a zachová si svůj jazyk a svou schopnost života pro všechny věky.“

Krátce po nacistické okupaci založil generál Zahálka v obci Velká u Hranic místní odbojovou skupinu z aktivních i záložních důstojníků, Sokolů a dalších vlastenců. Až do podzimu 1939 pracoval z pověření Obrany národa na tehdejší ministerstvu školství. Připravoval se k odchodu do zahraničí, ale nakonec byl vyslán do Zlína, aby organizoval odboj ve východomoravské oblasti. Firma Baťa si generála vybrala pro zřízení průmyslové koleje a nakonec ho pověřila řízením právě vzniklé školy umění, jejímiž žáky tehdy byli například Hofman, Makovský aj. Když K. H. Frank zahájil akci proti legionářům, musel generál toto pedagogické místo opustit a začal pracovat v Baťově daňovém oddělení.

Mezitím se po zatčení brigádního generála Bohuslava Všetického stal jeho nástupcem ve funkci velitele Obrany národa na celém území Moravy. Pokračoval v odbojové činnosti dále, i když byl vyslýchán gestapem pro svůj vztah k ministru národní obrany v Londýně - diviznímu generálu Sergeji Ingrovi. Na počátku května 1942 ho gestapo povolalo k dalšímu výslechu; následovalo věznění v Kaunicových kolejích i v budově brněnské právnické fakulty. Atentát na R. Heydricha potom urychlil další dramatický spád událostí. Ve výroční den svatby - 21. června 1942 - se naplnil osud Otakara Zahálky před popravčí četou...

PhDr. Zdeněk Vališ